

Gerçek ve gerçekçilik üzerine

03/08/2003

Herkesin gözüyle görüp kulağıyla duyduğu gerçeklerin üzerine tekrar tekrar gidip, "Bak görüyor musun, bu böyle", "Bak duyuyor musun, bu böyle" deyip durmak, anlamlı bir uğraş değil.

[AYŞE BUĞRA](#)

Herkesin gözüyle görüp kulağıyla duyduğu gerçeklerin üzerine tekrar tekrar gidip, "Bak görüyor musun, bu böyle", "Bak duyuyor musun, bu böyle" deyip durmak, anlamlı bir uğraş değil. Ama bu yazıyı tam da bu anlamsız işi yapmak üzere yazıyorum çünkü birileri bütün bir ülkenin gerçeklikle bağını koparması için canla başla uğraşiyor ve bunu "gerçekçilik" adına yapıyor. Bunu önce Türkiye'yi ABD'nin Irak saldırısına ortak etmek için yaptılar ve beceremediler. Şimdi aynı şeyi, Irak'ta boğazlarına kadar batağa saplanmış olan işgal güçlerine asker desteği verilmesi için yapıyorlar. Bunun hangi kişisel çıkar kaygılarıyla, hangi köylü kurnazlığını yansıtan hangi hesaplarla, hangi ilkel korkuların tetiklediği hayvani savunma güdüleriyle yaptıkları çok önemli değil. Önemli olan bizim kendimizi bunlardan korumamız. Bunu yapmanın yolu da, herkesin bildiği bazı şeyleri tekrarlayıp duruyor durumuna düşmek pahasına, gerçekleri hiç unutmamak.

Amerikan yönetimi, Birleşmiş Milletler'in bu konudaki tavrı hilafına, Irak'a saldırmaya karar verdi. Bunu, Irak'ın kitle imha silahlarına ve epeyce ilerlemiş bir nükleer silahlanma programına sahip olduğu, ayrıca ülke yönetiminin Amerikan halkının güvenliğini tehdit eden El Kaide gibi bir terör örgütüyle yakın ilişkileri bulunduğu gerekçesiyle yaptı. Beyaz Saray sözcüsünün, 10 Nisan 2003 tarihinde, "bu savaş kitle imha silahlarıyla ilgili bir savaştır" dediği biliniyor.

Ama savaştan önce, Amerikan yönetimi içindeki bir kesimin ticari çıkarlarının savaşı "gerektiren" niteliği de biliniyordu. Bu çıkarların savaşıyla yakın ilişkisi Amerika için bile kabul edilemez bir biçim aldığında Richard Perle, Pentagon Danışmanlar Kurulu Başkanlığı'ndan istifa etmeye zorlandı. Ama hemen eklemek gerekir ki, bu durum aynı Richard Perle'in, "fevkalade elit" bir grubun Türkiye için uzun dönemli vizyon geliştirme amacıyla oluşturduğu Forum İstanbul gibi bir kuruluşun Onursal Danışma Kurulu üyeliğinden istifa etmesine yol açmadı. Bu sayede Türkiye'nin stratejik vizyonu, Perle'in kıymetli katkılarından yoksun kalmamış oldu.

Türkiye'nin anlaşılmaz tutumu

Sonra saldırı başladı ve başlangıçtaki iddialarının aksine üç günde bitmedi. Haftalarca televizyon karşında oturup teknolojik hunharlık manzaraları seyrettik. Yakınları ölen ve evleri yıkılan insanların dövünmelerine, yaralı çocukların yüzündeki o unutulmaz ifadelerle tanık olduk. "Savaş bitti" denildikten sonra, işgal güçleri durumu bir türlü kontrol edemedi veya etmedi. İnsanlığın tarihini barındırdığı söylenen bir müze yağmalandı. Irak Milli Kütüphanesi koleksiyonunun tamamına yakını yok edildi. Toz toprak içine karışmış veya havada uçan binlerce kitap sayfası gördük. Derken elektriksiz, susuz, temel ihtiyaç maddelerine ulaşmakta güçlük çekerek yaşamaya çalışan insanların şikayetleri duyuldu.

Amerikan halkının insanları bilgilendirmeyi değil sersemletmeyi amaçlayan medya kuruluşlarının oyuncağı olmuş geniş bir kesimi dışında, herkes bunları gördü ve duydu. Kitle imha silahlarını, nükleer savaş sanayiini, El Kaide bağlantılarını gören olmadı. İstihbaratın ne ölçüde manipüle edilmiş olduğu ortaya çıktıktan ve kitle imha silahları uzmanı Kelly'nin üzerindeki yoğun baskılara dayanayıp intihar ettiği haberi duyulduktan sonra, Blair gerçekten

insan içine çıkamaz hale geldi. Amerika'da ise, kamuoyu araştırmalarının savaşın haklılığına inananların sayısının gittikçe düştüğünü gösterdiği bir ortamda, askeri yetkililer savaşın bitmemiş olduğunu kabul etmek durumunda kaldı. Irak halkının işgale direnmesi ihtimaline hiçbir biçimde hazırlanmamış olan askerlerin hoşnutsuzlukları artmaya başladı. Bu arada bütçe açığı büyüyüp ekonomik durum kötüleşmeyi sürdürdü ve Amerikan yönetiminin Tony Blair'in kişisel olarak geldiği hesap verme noktasına ne zaman geleceği tartışılmaya başlandı. Irak'ta Amerikan askerleri yerine başka ülkelerin askerleri ölmeye başlarsa, bu hesap verme anı bir miktar gecikebilir. Ama böyle bir gelişme, hesap verme durumunda olanlara yeni simalar da ekleyebilir.

Türk hükümeti yetkililerinin bu simalar arasında yer almak üzere harekete geçmesini anlamak gerçekten zor. Millet Meclisi'nin aldığı saldırıya ortak olmama kararından sonra, Türkiye'nin, ABD Başkanı'nın orduya, ordunun Meclis'te çoğunluğu olan partinin başkanına, başkanın Meclis'teki parti üyelerine verdiği direktiflerle, emir komuta zinciri içinde savaşa giren bir ülke olmadığı görüldü. Bu, uluslararası düzeyde çeşitli düşünürler ve politikacılar tarafından ifade edildi. Ekonomi alanında, bizi

"piyasalar"la korkutan savaşçı gerçekçilerin ürettikleri felaket senaryoları gerçekteleşmedi. Bu durumda, ne iktidar partisinin yandaşlarına IMF denetimi dışında rahatça dağıtılabileceği külliyetli bir avanta sözü, ne Türkiye'nin demokratik bir hukuk devleti olmasını engelleyip duran ilkel Kürt ayrılıkçılığı korkusu, konuyla ilgili yeni bir Birleşmiş Milletler kararı olmaksızın Irak'a asker gönderip ülkenin başını bile bile belaya sokmayı anlaşılır kılmıyor. Ama böyle bir belasını arama durumuyla karşı karşıya olduğumuza göre, herkesin bildiği başka bir şeyi daha tekrarlamakta yarar var: Hukukla ve ahlâkla bağlarını koparmış olmak, gerçekçilik anlamına gelmez. Aksine, hukuk kuralları ve ahlâk ilkeleri, gerçekçi insanlar tarafından, hayatın belirsizliğini azaltıp insanların ve ulusların birlikte yaşamalarını kolaylaştırmak amacıyla geliştirilmiş şeylerdir. Uzun dönemli kültürel, ekonomik ve dolayısıyla siyasi başarıların temelinde yatan, bu insani gerçekçiliğe borçlu olduğumuz huzur ve güven ortamıdır. Eğer dünyayı yönlendirenler, adaletsizlik, ahlâksızlık ve merhametsizliği gerçekçilikle özdeş görenler, kısa vadeli çıkar hesaplarından başka hiçbir şeyi dikkate almamakla övünerek yaşayanlar olsaydı, hâlâ elimizde sopalarla ormanda dolanıyorduk.